

Study of the Prevalence of Lower Limb Varicose in Nurses and Lower Rank Caregivers Employed at the Hospitals in Sabzevar, Iran in 2007

Abedi M¹, Jafari V, Reyhani Z², Najjar L³, Akaberi A⁴,

Background and Purpose: Varicose is a vascular disease which is related with the profession of patients, and is common among people who have to remain standing position due to their professions. It causes veins to become abnormally swollen, and vein valves to dysfunction; this is more common with Saphen veins. Associated with many physical and psychological disorders, lower limb varicose can affect one's efficiency. Therefore, the present study is conducted to study the prevalence of varicose in nurses and lower rank caregivers employed at the hospitals in Sabzevar, Iran in 2007.

Methods and Materials: This study is descriptive involving 162 caregiving personnel. Validity was obtained through content validity, and reliability was checked through Cronbach alpha with a confidence interval of 95%. Chi-square and logistic regression were used for data analysis.

Results: The study was conducted on 116 (111 male and 51 female) subjects. These included 136 nurses and 26 lower rank caregivers, with 92 (56.8%) cases health and 70 (43.3% with varicose. Those suffering from varicose suffered from weak (26.5%), medium (14.2%) and sever (2.5%) varicose. Significant relationship was found to exist between gender, taking hormonal drugs, history of surgery and walking with varicose at a significance level of 0.05. But the relationship between other variables was not significant. Logistic regression analysis revealed that among all variables analyzed, gender and occupation were associated with varicose. The results indicated that chances of developing varicose in women were 4.03 times that of men; and in lower rank caregivers 3.71 times that of nurses.

Conclusion: Considering the high prevalence of varicose, training is essential and helpful in order to prevent the occurrence of varicose in the medical caregivers.

Key Words: Varicose; Prevalence; Nurses; Caregivers; Sabzevar.

1- Student of Nursing, Sabzevar University of Medical Sciences, Iran

2- Faculty Member, Department of Basic Sciences, Sabzevar University of Medical Sciences, Iran

3- Faculty Member, Department of Health, Sabzevar University of Medical Sciences, Iran

بررسی میزان شیوع واریس اندام تحتانی در پرستاران و بهیاران شاغل در بیمارستان های سبزوار در سال ۱۳۸۶

محمد عابدی^۱، وجیهه جعفری^۲، زکیه ریحانی^۳

لادن نجار^۳، آرش اکبری^۴

زمینه و هدف: واریس یکی از بیماری های عروقی است که با شغل افراد در ارتباط است و در افرادی که به علت نوع شغل مجبورند به مدت طولانی ایستاده باشند و به خصوص در پرستاران شاغ است و باعث می شود که وریدها غیر طبیعی شده و ناتوانی در درپچه های وریدی به وجود آید که این وضعیت در وریدهای سافن به طور شایع تری اتفاق می افتد. واریس اندام تحتانی با ایجاد ناراحتی های جسمی و روانی فراوان می تواند بر بازده کاری افراد تاثیر بگذارد. بنابراین پژوهش حاضر به منظور بررسی شیوع واریس در پرستاران و بهیاران بیمارستان های سبزوار انجام گرفت.

روش بررسی: پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی می باشد. که در سال ۱۳۸۶ بر روی پرستاران و بهیاران شاغل در شهر سبزوار انجام گرفت که حجم نمونه ۱۶۲ نفر بودند. جهت تعیین اعتبار علمی از روش روایی محتوا و جهت تعیین اعتماد علمی پرسشنامه از آزمون آلفا کرونباخ با ضریب اطمینان ۹۵٪ استفاده شد. جهت آنالیز داده ها از آزمون مجذور کای و رگرسیون لجستیک استفاده شد.

یافته ها: پژوهش بر روی ۱۶۲ نفر (۱۱۱ نفر زن و ۵۱ نفر مرد) انجام شد. از این تعداد ۱۳۶ نفر پرستار و ۲۶ نفر بهیار بودند که ۹۲ نفر (۵۶/۸٪) مبتلا به واریس نبوده و ۷۰ نفر (۴۳/۲٪) مبتلا به واریس بودند. که از این میان ۲۶/۵٪ واریس ضعیف، ۱۴/۲٪ واریس متوسط و ۲/۵٪ به واریس شدید مبتلا بودند. بین جنسیت، مصرف دارو های هورمونی، سابقه جراحی و راه رفتن با ابتلا به واریس رابطه معنا داری در سطح ۵٪ پیدا شد. ولی ارتباط سایر متغیر ها معنادار نبود. آنالیز رگرسیون لجستیک نشان داد که بین همه متغیر های مورد بررسی ۲ متغیر جنسیت و شغل به عنوان متغیر های مرتبط با ابتلا به واریس شناخته شدند. نتایج نشان داد که شانس ابتلا به واریس در زنان ۴/۰۳ برابر مردان و در بهیاران ۳/۷۱ برابر پرستاران می باشند.

نتیجه گیری: با توجه به شیوع بالای واریس در جامعه ی پرستاران و بهیاران آموزش های لازم جهت آگاهی در شیوع از این بیماری و عوارض آن کمک کننده و مؤثر می باشد.

واژه های کلیدی: شیوع واریس، پرستاران و بهیاران، سبزوار.

۱- دانشجوی بهداشت گرایش مبارزه با بیماری ها دانشگاه علوم پزشکی سبزوار

۲- دانشجوی پرستاری دانشگاه علوم پزشکی سبزوار

۳- عضو هیأت علمی گروه پرستاری دانشگاه علوم پزشکی سبزوار

۴- عضو هیأت علمی گروه بهداشت دانشگاه علوم پزشکی سبزوار

مقدمه

بیماری واریس یکی از بیماری های عروقی می باشد این بیماری با شغل در ارتباط است. واریس در افرادی که به علت نوع شغل مجبورند به مدت طولانی سر پا باشند به خصوص در پرستاران شایع می باشد. و باعث می شود که ورید ها غیر طبیعی گشاد و پیچ خورده شوند. در نتیجه ناتوانی در دریچه های وریدی به وجود آید طبق آمار به دست آمده واریس در زنان شایع تر است. همچنان تخمین زده اند که واریس از هر ۵ نفر جمعیت جهان ۱ نفر را مبتلا می سازد. (۱) در کشور انگلستان سالانه ۱۱ میلیون پوند هزینه ی جراحی موارد ناشی از عود واریس می شود. در یک بررسی بیش از ۸۰٪ افراد ۶۴-۱۸ سال مبتلا به نوعی واریس می باشند. (۲) ارث نیز در بروز واریس نقش مهمی دارد. به طوری که یکی از عوامل بسیار مهم بروز واریس سابقه ی فامیلی است. طی حاملگی و به خصوص در سه ماهه ی اول حاملگی واریس اندام تحتانی بیشتر دیده می شود. (۳) علایم به صورت درد مبهم، احساس فشار در ساق پا پس از ایستادن برای مدت طولانی هستند. (۴) احتمال بروز عوارض ثانویه مانند خونریزی، ترومبوفلیت، رنگدانه شدن پوست، انسداد وریدهای عمقی و فیستول های وریدی- شریانی وجود دارد. (۴) با توجه به این که پرستاران و بهیاران به دلیل ساعات کار زیاد مخصوصاً شیفت شب بسته به این که در کدام بخش مشغول کارند مثلاً اورژانس که فرصت کمی برای استراحت دارند و تقریباً به طور مداوم سرپا هستند. بیشتر به واریس مبتلا می شوند. این امر باعث ناراحتی های جسمی، روانی فراوانی در آن ها می شود در نهایت بیماری واریس بر بازده کار افراد تاثیر می گذارد. با توجه به اهمیت ذکر شده و قابل پیش گیری بودن واریس تشخیص و درمان زودرس آن تصمیم به انجام پژوهش حاضر گرفتیم تا از نتایج

حاصل از آن و مشخص نمودن میزان شیوع، درصد پیشگیری و درمان و جلوگیری از به وجود آمدن واریس اندام تحتانی باشیم.

روش پژوهش

در این مطالعه توصیفی - مقطعی واحدهای پژوهش را پرستاران و بهیاران شاغل در بیمارستان های واسعی، امداد و مبینی شهرستان سبزوار تشکیل دادند. روش نمونه گیری به صورت سرشماری بود. و تعداد نمونه های واجد شرایط برای ورود به مطالعه ۱۶۲ نفر بود. پژوهشگران به دلیل مشکل بودن رفت و آمد و نبودن سرویس در شیفت شب فقط در شیفت های صبح و عصر به تک تک افراد مراجعه می کردند و برگه های پرسش نامه را در اختیار آنان قرار دادند. افرادی که دسترسی به آن ها امکان پذیر نبود و یا در مرخصی بودند برگه های پرسش نامه در اختیار سرپرستار بخش قرار می گرفت که با توجه به کدبندی که برای افراد در نظر گرفته شده بود در اختیار آنان قرار گیرد و پژوهشگران در بخش ها حضور می یافتند و برگه های پرسش نامه را از سرپرستار تحویل می گرفتند. لازم به ذکر است علی رغم پیگیری های مداوم پژوهشگران که حتی به بعضی بخش ها چندین بار مراجعه می کردند اما برخی از پرسنل به دلایل مختلف حاضر به همکاری نشدند. بنابراین تعداد ۱۶۲ نفر در این پژوهش شرکت کردند. با توجه به انجام چنین پژوهشی در بیرجند پرسش نامه در اختیار ما بود و این پرسش نامه موجود با توجه به نظر پزشک جراح ورید و تغییراتی در آن داده شد. پرسش نامه شامل اطلاعات دموگرافیک و مواردی مثل وضعیت مصرف دخانیات، تعداد حاملگی، قد، وزن، مدت زمان و وضعیت های بدنی در طول روز(نشستن، ایستادن، راه رفتن و بلند کردن اشیاء سنگین) بود.

یافته ها

در کل پرستاران مورد بررسی در میان پرستارانی که بیشتر مراقبت ها را در حالت ایستاده انجام می دادند ۴۴/۲٪ مبتلا به واریس بودند. پرستارانی که اغلب اوقات در وضعیت ایستاده قرارداشتند شیوع واریس در آنها بیشتر بوده است. ولیکن در کل مطالعه ارتباط معنی دارد. بین واریس و ایستادن های طولانی مشاهده نشد. یافته ها نشان داد بین سابقه جراحی و ابتلا به واریس ارتباط معنی داری وجود دارد. (P=۰/۲۲)

بر اساس یافته های پژوهشی در بیمارستان مبینی ۵۷/۹٪ از افراد مورد بررسی واریس داشتند. در حالی

که این میزان در بیمارستان واسعی و امداد به ترتیب ۴۰/۲٪ و ۳۵/۱٪ می باشد. با این حال تفاوت میزان شیوع واریس در بیمارستان های سبزوار معنی دار نیست. (P=۰/۰۹۸)

نتایج حاکی از آن است که ۵۱/۴٪ از زنان پرستار و ۲۵/۵٪ از مردان به واریس مبتلا بودند. از نظر ابتلا به واریس زنان و مردان تفاوت معنی داری با یکدیگر دارند. (P=۰/۰۰۲) به عبارت دیگر شانس ابتلا به واریس در زنان ۴/۰۳ برابر مردان است. (جدول شماره ۱)

جدول شماره ۱: میزان شیوع واریس در بین پرستاران

جنس	واریس	
	ندارد	دارد
زن	۵۴	۵۷
	۴۸۶	۵۱۴
مرد	۳۸	۱۳
	۷۴/۵	۲۵/۵
کل	۹۲	۷۰
	۵۶/۸	۴۳/۲

بر اساس یافته‌ها بین مصرف داروهای هورمونی و ابتلا به واریس ارتباط معنی‌داری وجود داشت. ($P=0/006$).

جدول شماره ۲: ارتباط بین مصرف داروهای هورمونی و ابتلا به واریس

دارد	ندارد	ابتلاء به واریس	
		مصرف داروهای هورمونی	ندارد
۶	۰	تعداد	دارد
۱۰۰	۰	درصد	
۶۴	۹۲	تعداد	ندارد
۴۱	۵۹	درصد	
۷۰	۹۲	تعداد	کل
۴۳/۲	۵۶/۸	درصد	

که در ادنیبورگ بر روی گروهی از افراد ۶۴-۱۸ سال انجام شد، میزان شیوع واریس در مردان ۴۰٪ و در زنان ۳۲٪ بر آورد گردید. (۴) در مطالعه‌ی فرامینگهام بروز دو ساله سیاهرگ های واریسی در مردان ۳۹/۴ در هزار و در زنان ۵۱/۹ در هزار برآورد شده است. (۴) در مطالعه‌ای که در سال ۱۳۸۴ بر روی ۱۲۴ نفر از پرستاران و بهیاران شاغل در بیمارستان‌های آموزشی بیرجند انجام شد، ۷۱/۸٪ پرستاران و ۲۸/۲٪ بهیاران مبتلا به واریس بودند. (۶) شیوع واریس در پرستاران شاغل در بیمارستان های شهرستان سبزوار نزدیک به نصف جامعه مذکور و قابل توجه است. در مطالعه‌ی حاضر عوامل همراه با واریس اندام تحتانی در پرستاران و بهیاران بررسی شد. و شدت واریس به تفکیک عوامل مذکور مورد مقایسه قرار گرفت. شغل یکی از عواملی است که ارتباط آن با واریس اندام تحتانی در سایر مطالعات نیز مورد بررسی قرار گرفته است. در این مطالعه شانس ابتلا به واریس در بهیاران ۳/۷۱ برابر پرستاران

یافته‌ها نشان داد: ۵۶/۸٪ از افراد به واریس مبتلا نبودند، ۲۶/۵٪ به واریس ضعیف، ۱۴/۲٪ به واریس متوسط، ۲/۵٪ به واریس شدید مبتلا بودند. در کل ۷۰ نفر (۴۳/۲٪) بیماری واریس را داشتند.

بحث و نتیجه گیری

در این مطالعه شیوع واریس وریدهای اندام تحتانی و ارتباط آن با برخی عوامل خطر در پرستاران و بهیاران شاغل در بیمارستان‌های سبزوار مورد تحقیق قرار گرفت طبق یافته‌ها شیوع واریس در پرستاران در کل ۷۰ نفر (۴۳/۲٪) بود. واریس خفیف ۲۶/۵٪، واریس متوسط ۱۴/۲٪، واریس شدید ۲/۵٪ بود. (۵) در مطالعات انجام شده در جوامع عادی بدون در نظر گرفتن حرفه افراد بیش از ۸۰٪ افراد ۶۴-۱۸ سال مبتلا به نوعی واریس می‌باشند. (۴) شیوع واریس در مطالعه‌ای که در سال ۱۹۹۲م. در لندن و بر روی جمعیتی از افراد ۳۵ تا ۷۰ سال انجام گرفت میزان شیوع در مردان و زنان به ترتیب ۱۷ و ۳۱ درصد گزارش شد. در مطالعه‌ی جدید

می باشد. که از نظر آماری معنی دار است. این یافته ها با نتایج سایر پژوهش ها هم خوانی دارد. در مطالعه بیرجند و همکاران نیز فروانی نسبی واریس در پرستاران نسبت به بهیاران کم تر بود. (۰/۵۴/۴) در مقابل (۰/۹۵/۴) و از نظر آماری معنادار است. در مطالعه کرمان و همکاران بر حسب ویژگی های فردی در مورد مدرک تحصیلی و سمت تفاوت معنی دار آماری مشاهده شد. بدین صورت افرادی که دارای مدرک کارشناسی و در سمت پرستار نسبت به سایر گروه ها از میانگین نمرات بالاتر برخوردار بودند. در مطالعه حاضر جنس با شدت واریس ارتباط معنی داری دارد به طوری که شانس ابتلا به واریس در زنان ۴/۰۳ برابر مردان است. در مطالعه بیرجند که فقط بر روی زنان انجام گرفت معنی دار بوده است. در مطالعه کرمان در زمینه ارتباط بین نظرات پرسنل پرستاری در مورد اقدامات پیشگیری کننده از واریس و ویژگی های فردی نتایج نشان داد که نمرات میانگین مردان کم تر بوده است. یعنی آنان به موارد اقدامات پیشگیری کننده کم تر توجه داشته اند. و آزمون T بین دو جنس مذکر و مونث تفاوت معنی دار آماری را نشان داد. نتایج مطالعه حاضر نشان داد که ارتباط معنی دار بین ابتلا

به واریس و دارو های هورمونی وجود دارد. این در حالی است که در مطالعه بیرجند ارتباط معنی داری بین هورمون درمانی و سطوح مختلف شدت واریس نبود. در مطالعه حاضر بین ابتلا به واریس و سابقه جراحی ارتباط معنی دار آماری مشاهده شد در حالی که در مطالعه کرمان و بیرجند این آیتم بررسی نشده است. در مطالعه کنونی میان ابتلا به واریس و راه رفتن ارتباط معنی دار آماری مشاهده شد. در برخی تحقیقات این ارتباط معنی دار گزارش نشده است. در مطالعه حاضر، از کل پرستاران و بهیاران مورد بررسی آن هایی که بیشتر مراقبت ها را در حالت ایستاده انجام می دادند ۲/۴۴٪ مبتلا به واریس بودند بر اساس جدول شماره ۱ پرستارانی که اغلب اوقات در وضعیت ایستاده قرار داشتند. شیوع واریس در آن ها بیشتر است ولیکن در کل مطالعه ارتباط معنی دار بین واریس و ایستادن طولانی مشاهده نشده است. در بیمارستان مبینی ۹/۵۷٪ از افراد مورد بررسی واریس داشتند. در حالی که این میزان در بیمارستان واسعی و امداد به ترتیب ۲/۴۰٪ و ۱/۳۵٪ می باشد با این حال تفاوت میزان شیوع واریس در بیمارستان سبزوار معنی دار نیست. (P=۰/۰۹۸)

منابع:

- ۱- کفاشی، محسن، پرستاری بیماریهای داخلی - جراحی برونر و سودارث قلب وعروق. چاپ سوم. تهران: بشری، ۱۳۸۱. صفحه ۳۰۳
- ۲- هفته نامه نوین پزشکی، شماره ۵۷، ۸ خرداد ۱۳۴۹
- 3- London NJ, Nash R. ABC of arterial and venous disease. Varicose veins. BMJ. 2000;320(7246):1391-4.
4. Lee AJ, Evans CJ, Allan PL, Ruckley CV, Fowkes FG. Lifestyle factors and the risk of varicose veins: Edinburgh Vein Study. J Clin Epidemiol. 2003 ;56(2):171-9.
5. Sisto T, Reunanen A, Laurikka J, Impivaara O, Heliövaara M, Knekt P, [et al]. Prevalence and risk factors of varicose veins in lower extremities: mini-Finland health survey. Eur J Surg. 1995 Jun;161(6):405- 14.
۶. نصیری فورگ احمد، کاظمی طوبی، نخعی ناهید، کاظمی نرجس. واریس وریدهای اندام تحتانی و ارتباط آن با برخی عوامل خطر در پرستاران شاغل در بیمارستانهای آموزشی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند ۱۳۸۴؛ ۱۲ (۲۳): ۶۰-۶۶.